

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
u.remissvar@regeringskansliet.se

SOU 2020:66 Samverkande krafter – för stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk

Vetenskapsrådet har granskat utredningens förslag utifrån sitt uppdrag att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden samt de särskilda uppgifter som myndigheten har i sin roll som forskningsfinansiär och forskningspolitisk rådgivare.

Sammanfattning

Vetenskapsrådet avstyrker förslaget att Vetenskapsrådet ska utlysa medel för en nationell forskarskola mot doktorsexamen i enlighet med utredningens förslag.

11.8.2 Vetenskapsrådet ska utlysa medel till en forskarskola

Vetenskapsrådet finner utredningen om stärkt kvalitet och likvärdighet inom komvux för elever med svenska som andraspråk mycket angelägen. Utbildningsvetenskapliga kommittén vid Vetenskapsrådet har lyft denna fråga som viktig och central och Vetenskapsrådet instämmer i utredningens slutsats att forskningen inom vuxenutbildningsområdet behöver stärkas.

Vetenskapsrådet avvisar dock att genomföra en utlysning av medel till en forskarskola, såsom den är utformad i utredningen. Motiven till att avvisa förslaget är de invändningar Vetenskapsrådet har rörande ett antal förhållanden som utredningen föreslår ska styra den tänkta utlysningen. Det är faktorer som kan behöva beaktas vid *utformning av utlysningen* respektive *utformning av forskarskolan*. Vetenskapsrådets invändningar rör graden av detaljstyrning av utformningen av utlysningen som i kombination med fåtalet forskningsmiljöer på vuxenutbildningsområdet gör det olämpligt för en utlysning av medel som ska sökas i konkurrens. Vetenskapsrådet menar också att utredningen underskattat finansieringen av en forskarskola som inkluderar lönebidrag till doktorander.

Vetenskapsrådet menar att ett stöd till uppbyggnad av forskningsområdet bör göras långsiktigt genom förstärkning av medelsramen till utbildningsvetenskaplig forskning, för fördelning till exempelvis forskarskolor eller andra bidragsformer efter kvalitetsbedömning. Detta har Vetenskapsrådet även tidigare framhållit i yttrandet rörande KLIVA-utredningens promemoria 2019 (dnr 1.1.3-2019-05988) och yttrandet (dnr 1.1.3-2018-6544) över förslagen i utredningen En andra och en annan chans ett komvux i tiden (SOU 2018:71).

Utformning av utlysningen

Utredningen föreslår att den utlysning Vetenskapsrådet ska ansvara för är för en forskarskola som ska ha ett praktiktäna och ämnesdidaktiskt fokus rörande vuxnas lärande av och på svenska som andraspråk inom komvux. Hänsyn ska tas till de förutsättningar som råder för verksamma inom komvux vid utformningen av forskarskolan.

Vidare framhålls i utredningen att det är av vikt att en sådan utlysning riktas mot de tre utvecklingsområden som utredningen identifierat som prioriterade rörande kompetens som ses som avgörande för ökad kvalitet inom sfi och sfi i kombinationer inom komvux. Dessutom framhåller utredningen att det är viktigt att en sådan utlysning säkerställer att teoretiskt inriktade forskningsprojekt inte prioriteras framför projekt med praktiktäna och didaktiska fokus.

Vetenskapsrådet menar att sammantaget utgör ovannämnda förhållanden en för hög grad av detaljstyrning av utformningen av en utlysning som ska genomföras i myndighetens regi.

Vetenskapsrådets bidrag till forskarskolor är ett miljö- och samverkansstöd. En sådan forskarskola som utredningen föreslår bör drivas i samverkan mellan flera lärosäten, vilket då blir ett krav i utlysningen. Utredningen lyfter (i kapitel 11.7.1) också fram att endast ett fåtal miljöer, vid tre lärosäten, bedriver någon mer omfattande forskning på vuxenutbildningsområdet. Endast en professur inom vuxenpedagogik finns i dagsläget inom landet. Tillsammans med detaljstyrningen av utformningen som beskrivits ovan gör det starkt begränsade antalet befintliga forskningsmiljöer i landet att det är högst tveksamt att en utlysning skulle kunna leda till att mer än någon enstaka ansökan om bidrag till forskarskola kan lämnas in. En utlysning av medel kan och bör inte riktas mot en alltför snävt avgränsad grupp av forskare eller organisationer.

Inrättandet av en forskarskola kan i sig sannolikt vara ett verksamt redskap för att stärka forskningen inom det angivna området med de detaljerade förutsättningar och målsättningar som anges i utredningen. Men ett riktat uppdrag till något lärosäte eller annan aktör med forskningsmiljöer av relevans att inrätta och i samverkan med andra lärosäten bedriva en sådan forskarskola, liknande uppdraget rörande den forskarskola för yrkesverksamma folkhögskolelärare som föreslås i forsknings- och innovationspropositionen (Regeringens proposition 2020/21:60, kapitel 11.2.2) är i så fall mer lämpligt.

Utformning av forskarskolan

Vetenskapsrådet menar också att den finansiering om totalt 10 miljoner kronor som utredningen föreslår, är en kraftig underskattning av kostnaderna för att bedriva en forskarskola där löne-medel till doktorander ska ingå. Omfattningen av den föreslagna forskarskolan beräknas vara för finansiering av minst åtta doktorander, inkluderat löne-medel motsvarande 80 procent av heltid för doktoranderna. Utredningen föreslår att Vetenskapsrådet för detta tilldelas 10 miljoner kronor (Avsnitt 12.7.7, sida 516). Av tabell 12.6 på följande sida framgår att detta föreslås vara en utbetalning av 10 miljoner kronor år 2022, men

ingenting under vare sig 2023 eller 2024. Vetenskapsrådet vill betona att en forskarskola riktad mot doktorsexamen där de forskarstuderande ska bedriva studier på 80% av heltid i enlighet med utredningens förslag, behöver drivas under åtminstone fem års tid och också finansieras under samma period.

Vetenskapsrådet konstaterar som jämförelse att de forskarskolor inom utbildningsvetenskap som Utbildningsvetenskapliga kommittén finansierar – men som *inte* omfattar några löne­medel till de forskarstuderande – finansieras med upp till 3 miljoner kronor per år i fyra år, totalt 12 miljoner kronor per forskarskola. De regeringsinitierade forskarskolorna för lärarutbildare – där löne­medel till minst nio forskarstuderande *ingår* – finansieras med upp till 8 miljoner kronor per år i fem år, totalt 40 miljoner kronor per forskarskola. Vetenskapsrådet menar att en forskarskola i enlighet med utredningens förslag kräver en finansiering som snarare ligger närmare den senare jämförelsen.

Yttrandet har beslutats av generaldirektören Sven Stafström i närvaro av rådsdirektören Maria Thuveson, juristen Victoria Söderqvist, administratören Birgit Postol och koordinatorm Dan Porsfelt, föredragande. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Jan Bolin och huvudsekreteraren Jörgen Tholin deltagit.

Sven Stafström
Generaldirektör

Dan Porsfelt
Koordinator

Kopia till Utbildningsdepartementet
anita.carlstedt@regeringskansliet.se
elin.swedenborg@regeringskansliet.se